

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มในโครงการกองทุนยา ตำบลลาดกระโทง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่มีจุดประสงค์เพื่อ (๑) ทราบว่าในกลุ่มปัจจัยที่เลือกมาศึกษามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่ม (๒) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่ม และ (๓) เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการสื่อสารระหว่างบุคคลกับปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มในโครงการกองทุนยา

ลักษณะการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ๑๕๔ คน แบ่งออกเป็นกลุ่มผู้เป็นสมาชิก ๗๖ คน และกลุ่มผู้ไม่เป็นสมาชิก ๗๘ คน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นชาวบ้านในตำบลลาดกระโทง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร และมีสภาพคล้ายคลึงกันในลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเขาที่กินทำกิน

ผลการวิจัย

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมดังนี้คือ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุอยู่ในช่วง ๓๐ - ๓๕ ปี มีอาชีพเกษตรกร โดยเขาที่กินทำกินมีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปีสูงกว่า ๔,๐๐๐ บาทขึ้นไป สำหรับลักษณะการรักษาตนเองเมื่อเจ็บป่วยโดยทั่ว ๆ ไปนั้นส่วนใหญ่ซื้อยากินเอง รองลงมาคือการไปหาหมอตามคลินิก หรือโรงพยาบาล ส่วนการปล่อยให้หายเองนั้นมีเป็นจำนวนน้อย

การทดสอบสมมติฐาน พบว่า

๑. ปัจจัยพื้นฐานทางค่านิยมเศรษฐกิจมีและไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยาประจำหมู่บ้านดังนี้
  - ๑.๑ เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยา
  - ๑.๒ อายุมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกลุ่ม
  - ๑.๓ สุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยา
  - ๑.๔ ภาวะการเป็นผู้นำในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยาประจำหมู่บ้าน
๒. ปัจจัยทางค่านิยมการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งได้แก่แหล่งสาร ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร ทิศทางการสื่อสาร ความยาก-ง่ายในเนื้อหาของสาร และ ความดีในการรับสารจากสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยาประจำหมู่บ้านดังนี้
  - ๒.๑ ประเภทของแหล่งสารมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยา
  - ๒.๒ ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยา
  - ๒.๓ ทิศทางการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยา
  - ๒.๔ ความยากง่ายของสารมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยา
  - ๒.๕ ลักษณะการรับสารมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยา

๒.๖ ความบ่อยครั้งในการรับสารมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยา

๓. ปัจจัยภายในเกี่ยวกับเป้าหมาย ค่านิยม ความเชื่อ นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี ความคาดหวัง ขอบเขตพื้นที่ โอกาส และความสามารถมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยา

๔. ลำดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการกองทุนยา เมื่อเรียงจากลำดับความสำคัญมากไปหาน้อยเป็นดังนี้คือ (๑) ปัจจัยทางด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล (๒) ปัจจัยของกลุ่มเหตุผลของบุคคล (๓) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

การอภิปรายผล

ปัจจัยเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล

แหล่งสาร

ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารที่ต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเป็นสมาชิกต่างกัน โดยที่ผู้เป็นสมาชิกส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากผู้นำชุมชนคือผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมากที่สุดจำนวนร้อยละ ๔๑.๕ ในขณะที่กลุ่มไม่เป็นสมาชิกได้รับข่าวจากแหล่งสารที่เป็นผู้นำชุมชนเพียงร้อยละ ๒๓.๕ และจากเพื่อนบ้านจำนวนร้อยละ ๑๐.๓ จึงแสดงให้เห็นว่าในชุมชนชนบทนั้นผู้นำชุมชนยังเป็นแหล่งสารที่มีอิทธิพลอยู่มากโดยการชักจูงใจให้เกิดการเข้าเป็นสมาชิกของโครงการ

ผลการวิจัยครั้งนี้ตรงกับการศึกษาของไพฑูริย์ เกื้อแก้ว^๑ ที่ว่าในภาคอีสาน ชาวบ้านติดต่อกับข่าวสารจากภายนอกและชาวบ้านด้วยกันเอง โดยอาศัยบุคคลที่เป็น

^๑ ไพฑูริย์ เกื้อแก้ว, อ่างแลว

แหล่งข่าวสารสำคัญใดแก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากการติดต่อกับบุคคลที่เป็นแหล่งข่าว เนื่องจากค่านิยมดั้งเดิมที่ให้ความไว้วางใจ และนับถือบุคคลเหล่านั้น ซึ่งการศึกษาของสิริณภรณ์ เชนฐากุล^๒ ในส่วนที่เกี่ยวกับแหล่งข่าวของชาวนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาใน ๓ หมู่บ้านที่ศึกษาคือ หมู่บ้านน้ำทับ หมู่บ้านขยาย และหมู่บ้านซุง ยังคงรับทราบข่าวจากกำนันมากที่สุด โดยเฉพาะชาวนาในบานน้ำทับ

รวมทั้งตรงกับการศึกษาของยูวัต (Yuwat)^๒ ซึ่งศึกษาถึงความมีประสิทธิภาพของกลุ่มผู้ให้ข่าวสาร ซึ่งพบว่ากลุ่มผู้ให้ข่าวสารในชุมชนก็ยังคงเป็นผู้นำในชุมชนอยู่เสมอเช่นกัน

และมีผลงานวิจัยของชาวต่างประเทศที่ได้ศึกษาเรื่องความแตกต่างในการใช้แหล่งสารนี้เช่นกัน โดย Dash^๓ ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการสื่อสารและความสัมพันธ์ ที่มีต่อจำนวนและขอบเขตของการเข้าร่วมโครงการ H.Y. Package ของเกษตรกรในรัฐ บุรบานเนสวาร์ (Bhubaneswar) แคว้นโอริสสา พบว่าการได้รับข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเข้าร่วมในโครงการ H.Y. Package โดยที่ในจำนวนแหล่งสารทั้งหมดคนนั้นักพัฒนาซึ่งเป็นคนในระดับ

^๒ สิริณภรณ์ เชนฐากุล, "ลักษณะการรับของใหม่ในหมู่บ้านจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘), หน้า ๖๑ - ๖๒.

^๒ Yuwat vuthimedhi, The value and validity of group informant survey technique in Programme planning. Los Banos, Laguna, college of Agriculture university of the philippines, 1973. p. 13.

^๓ Dash, communication behavior and its relationship with the extent of participation of H.Y. package programmes Bhubaneswar, Orissa, Dept. of Extension Education, college of Agriculture, 1973. p. 66.

ทองถิ่น (Village Level worker) เป็นแหล่งข่าวอันดับแรก แต่ประสิทธิภาพในการติดต่อตามงานในโครงการซึ่งเกี่ยวกับการให้ละเอียดงานในโครงการยังมีประสิทธิภาพน้อยกว่าวิทยุ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสื่อสารของชาวนาในการที่จะทำให้บรรลุผลได้ในโครงการ

ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความน่าเชื่อถือในแหล่งสารมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการกองทุนต่างกัน โดยผู้ที่ เป็นสมาชิกให้ความไว้วางใจในแหล่งสารมาก เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ไม่ เป็นสมาชิกซึ่งมีความเชื่อต่อแหล่งสารน้อยกว่า

ซึ่งตรงกับ การวิจัยของฮอฟแลนด์ (Hovland) ที่พบว่า "ยิ่งผู้สื่อสารมีศักดิ์ศรีหรือเกียรติศักดิ์มากเท่าใด เขาก็ยอมสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้อื่นได้ยิ่งขึ้นเท่านั้น ศักดิ์ศรีหรือเกียรติศักดิ์ในที่นี้หมายถึงว่าลักษณะที่ว่าเป้าหมาย (ผู้ที่เราจะเปลี่ยนทัศนคติของเขา) มีความรู้สึว่าผู้สื่อสารหรือผู้แสดงความคิดเห็น มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวของอย่างไร ผู้สื่อสารเป็นที่ยกย่องนับถือของผู้ได้รับการสื่อสารนั้นมากน้อยขนาดไหน" ^๑ และผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า "คนเรามักให้ความสำคัญกับสารที่ถูกถ่ายทอดโดยบุคคลที่เราเคารพนับถือ บุคคลที่มีสถานภาพสูงหรือบุคคลที่มิชอบเสียใจในวงวิชาการหรือวงอาชีพมากกว่า สารที่ถูกถ่ายทอดโดยบุคคลธรรมดา ความน่าเชื่อถือดูเหมือนจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการยอมรับสารของผู้รับสาร" ^๒

^๑ I. Hovland and W. Werss, "The Influence of Source Credibility on communication Effectiveness", public Opinion Quarterly, vol. 15, 1952. 635 - 650.

^๒ Hovland, *ibid.*

รวมทั้งขอสรุปของ Giffin^๑ ที่ว่า "ผู้ฟังจะไว้วางใจผู้พูดหรือแหล่งข่าวมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของแหล่งข่าวบางอย่าง เช่น ความสามารถ (expertise) ความเชื่อมั่น (reliability) ความตั้งใจ (intention) ความกระตือรือร้น (activeness) ความเป็นที่ดึงดูดความสนใจ (attractiveness) ลักษณะแต่ละลักษณะดังกล่าวอาจจะมีผลซึ่งกันและกันก็ได้ เช่น ความเชื่อถือได้อาจจะขึ้นอยู่กับความเป็นไปไกลและความแน่นอนของแหล่งข่าว ลักษณะบางอย่างของแหล่งข่าวอาจจะเพิ่มความสนใจและความเข้าใจให้กับผู้ฟัง แต่อาจจะลดความเชื่อถือได้ของแหล่งข่าว

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้มีผลที่น่าสนใจในส่วนที่เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของแหล่งสารในแง่ที่ว่า จากผลการวิจัยพบว่า เฉพาะในส่วนผู้ที่ เป็นสมาชิกนั้นเป็นที่น่าแปลกใจว่าสมาชิกหลายคนไม่รู้ว่าตนเป็นสมาชิกหรือไม่เป็นสมาชิก บางคนไม่รู้ว่าสถานที่ตนไปซื้อยานั้นคือกองพันยา แมวจะไปใช้บริการประจำ หลายคนตอบว่าไม่ทราบว่าเงินค่าหุ้น ๒๐ บาท คือการสมัครเป็นสมาชิก และจะได้ผลประโยชน์อย่างไร แต่ที่ให้เงิน ๒๐ บาทกับผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านไปนั้น เพราะเชื่อว่าผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมาขอร้องให้ทำเพื่อส่วนรวมซึ่งตนเห็นว่าอยู่ในฐานะที่พอจะช่วยเหลือได้ก็อยากช่วยโดยไม่เคยติดตามผลงานของโครงการ ไม่เคยถามเรื่องผลประโยชน์ที่ตนควรจะได้

สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะบางประการของคนในชนบทซึ่งเชื่อผู้นำไว้วางใจในแหล่งสารที่มีอำนาจ และน่าเชื่อถือซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์

^๑ K. Giffin, "The Contribution of Studies of Source credibility to a theory of Interpersonal Trust in the Communication Process" Psychological Bulletin 68 (1967), pp. 104 - 120.

ของแหล่งสารกับเนื้อหาของสารนั้น ประภาเพ็ญ^๑ กล่าวว่า ไม่วาความ
 เชื่อถือได้ของแหล่งข่าว (source) จะมีมากน้อยเพียงใดก็ตาม แต่อาจจะมีทาง
 เป็นไปไควา ความนาเชื่อถือที่สูงของแหล่งข่าวจะเป็นเครื่องกระตุ้นหรือเป็นเครื่อง
 เสริมกำลัง (reinforcement) ซึ่งจะเป็นการวางเงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดหรือ
 เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนประกอบของทัศนคติทางคานความรู้สึก (affective
 component) ได้ แต่การเปลี่ยนแปลงในส่วนประกอบคานนี้อาจจะไม่เกิดขึ้น
 ตลอดขวงของการเรียนรู้เนื้อหาในทั้งหมด หมายถึงส่วนประกอบทางคานความรู้
 (cognitive component) หรืออธิบายแ่งหนึ่งก็คือ เมื่อความเชื่อถือได้ของ
 แหล่งข่าวในแนนอน ข้อโต้แยงคาง ๆ ตลอดจนเนื้อหาของข่าวจะถูกนำมาพิจารณา
 ซึ่งหมายความว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงของส่วนประกอบทางคานความรู้ก่อน และสิ่ง
 ที่ตามมาคือการเปลี่ยนแปลงของส่วนประกอบทางคานความรู้สึก (affective
 component)

นอกจากนั้นยังอาจจะอธิบายได้ในแ่งของสถานการณการคลายตาม
 เรื่องของสถานภาพของบุคคล และอำนาจของแหล่งสารไควา "บุคคลพยายามจะ
 ทำตาม (คลอยตาม) ผู้น เพราะผู้นเป็นผูมีความรู้ หรือดูเหมือนว่าจะมีความรู้
 ในสิ่งที่ตนไม่รู้" ^๒

และในผลการวิจัยของทอรรานซ์ (Torrance) ^๓ พบว่า ผู้อยู่
 ในสถานภาพที่สูงสามารถทำให้ผู้นคลายตามไความากกว่าผู้อยู่ในสภาพที่ต่ำ

^๑ W.J. Macquire, "The Nature of Attitudes and Attitude
 change," in Gardner Lindzey and Elligt Aronson (Eds.) The Handbook
 of Social psychology (Cambridge, Mass : Addison Wesley, 1969),
 136-314. อ้างใน ประภาเพ็ญ สุวรรณ... ทัศนคติ การวัดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
 โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐ หน้า ๖๒.

^๒ สถิติขัย นิยมญาติ, อ้างแคว หน้า ๘๐.

^๓ E.P. Torrance, cited in Freedman, *ibid*, p. 192.

ส่วนในเรื่องของอำนาจของแหล่งสารนี้ โรเจอร์ (Rogers)^๑ โลกลาวไวว่า "อำนาจในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีอิทธิพลอย่างมากต่อระบับการมีส่วนร่วมและการไหลของการแลกเปลี่ยนข่าวสารจากสมาชิกของระบบสังคม คนหนึ่งของสมาชิกของระบบสังคมอีกคนหนึ่งแม้ว่าผู้ส่งสารจะมีอำนาจโดยสมบูรณ์ แต่ปัจเจกบุคคลก็อาจยอมทำตามหรือแกลงยอมทำตามให้เห็น แต่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของตน ถ้าผู้ส่งสารมีอำนาจโดยไม่มีขอบเขตจำกัด และเป็นอำนาจที่ชัดเจน ปัจเจกบุคคลอาจเชื่อมั่นเป็นเครื่องอธิบายการยินยอมของตนในกรณีที่ทัศนคติส่วนตัวคงยังเหมือนเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่ประการใด

ดังนั้น การที่สมาชิกให้ความไว้วางใจ เชื่อถือในแหล่งสารมากก็อาจจะขึ้น อยู่กับสถานภาพของผู้ส่งสารที่สูงกว่า หรือเกิดจากปัจจัยของผู้รับสารส่วนบุคคล ซึ่งอาจจะมีผลกับการเข้าใจในเนื้อหาของสาร ก็เป็นไปได้ที่ผู้รับสารอาจจะไม่รู้อย่างละเอียดถึงเนื้อหาทั้งหมดเนื่องจากความไว้วางใจต่อแหล่งสารที่มีอยู่แล้ว ซึ่งเหตุผลนี้จะอธิบายถึงขอกนพบที่โลกลาวไวข้างตนใด

ความบ่อยครั้งในการรับสารจากสื่อบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า ความบ่อยครั้งในการรับสารจากสื่อบุคคลมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการกองทุนจริง โดยที่ผู้เป็นสมาชิกจะมีความบ่อยครั้งในการรับสารมากกว่าคือประมาณมากกว่า ๔๑ ครั้ง / ๑ ปีขึ้นไป จำนวนร้อยละ ๓๑.๘ ในขณะที่กลุ่มผู้ไม่เป็นสมาชิกมีการติดต่อในระดับสูงเพียงจำนวนร้อยละ ๑๔.๓ เท่านั้น ดังนั้นปัจจัยหนึ่งในการสื่อสารให้สัมฤทธิ์ผลนั้นจะตองคำนึงถึงระดับในการเปิดรับสารด้วย ถ้ามีการเปิดรับสารบ่อยครั้งจะทำให้ทราบเรื่องราวรายละเอียดที่ ชัดเจนมีข้อมูล

^๑ E.M. Rogers and F.F. Shoemaker, Communication of Innovations : A cross cultural Approach (New York : The Free Press, 1971), p. 128.

ประกอบการตัดสินใจมาก ถ้าเนื้อหาสาระมีความเด่นชัดในเรื่องที่ตรงกับความสนใจ
 ด้วยแล้วก็มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ
 ต่าง ๆ สูงกว่า

ความยากง่ายของสาร

ผลวิจัยพบว่า ความยากง่ายของสารมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่ม
 ในโครงการกองทุนยาต่างกัน โดยที่กลุ่มผู้เป็นสมาชิกมีความเข้าใจในสารในระดับ
 เกือบทั้งหมดหรือทั้งหมดเป็นจำนวนถึงร้อยละ ๕๐.๒ ในขณะที่กลุ่มผู้ไม่เป็นสมาชิก
 มีผู้ที่เข้าใจสารในระดับ เกือบทั้งหมดหรือเข้าใจทั้งหมดเพียงร้อยละ ๑๓.๖ และมีผู้
 ที่ตอบว่าไม่เข้าใจเลยหรือเข้าใจไม่ถึงครึ่งถึงร้อยละ ๒๒.๑ ซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดา
 ที่เนื้อหาข่าวสารที่เข้าใจง่ายจะเอื้อคนนำมาใช้ประโยชน์มากกว่าสิ่งที่ไม่เข้าใจเหมือน
 อาหารที่ย่อยง่ายร่างกายก็สามารถย่อยได้หมดนำไปใช้ประโยชน์ได้เต็มที่

ทิศทาง การสื่อสาร

ผลการวิจัยพบว่า ทิศทางการสื่อสารมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ
 กองทุนยา โดยผู้วิจัยวัดทิศทางในการสื่อสารโดยวัดจากการซักถามกลับไปยังแหล่งสาร
 เมื่อมีข้อข้องใจ ในกลุ่มผู้เป็นสมาชิกนั้นมีการซักถามเมื่อมีข้อข้องใจถึงจำนวนร้อยละ
 ๒๕.๓ ในขณะที่กลุ่มผู้ไม่เป็นสมาชิกมีการซักถามเพียงร้อยละ ๕.๑ และมีผู้ที่ไม่เคยซักถาม
 ข้อข้องใจกับแหล่งสารเลยในกลุ่มผู้ไม่เป็นสมาชิกถึงร้อยละ ๕๑.๕ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว
 ในการสื่อสารของชาวบ้านลักษณะที่เป็นการประชุมนั้น แม้จะเปิดโอกาสให้ซักถาม
 ข้อข้องใจได้ แต่ก็มี การซักถามเกิดขึ้นน้อยมาก ซึ่งผิดกับการสื่อสารในเรื่องของกองทุนยา
 ที่ผู้วิจัยได้พบ ส่วนใหญ่เมื่อมีการพูดคุยชี้แจงเรื่องกองทุนยา สมาชิกกลุ่มก่อตั้งจะซักถาม
 ซึ่งอาจจะเป็นเพราะลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกมีความกระตือรือร้นและค่อนข้าง
 กว้าวหา เมื่อมีการซักถามจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ดี เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับ
 รายละเอียดของโครงการกองทุนยาจัดข้อสงสัยต่าง ๆ การซักถามได้แสดงให้เห็นว่า

เป็นการมีส่วนร่วมในโครงการกองทุนยาเป็นอย่างดียิ่ง ซึ่งแคมปัส (Campas)^๑ โลกกล่าวว่า " เหตุผลที่จะทำให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จได้นั้น การสื่อสารจะเป็นกระบวนการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ลักษณะอาการจากบุคคลหนึ่ง หรือจำนวนมาก ไปยังบุคคลอื่นซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการโน้มน้าวใจ ดังนั้นผู้ถ่ายทอดข่าวสารจะบรรลุผลได้จากการยอมรับสารนั้น โดยนำไปปฏิบัติตามพฤติกรรมที่ใฝ่หวังไว้ ซึ่งกระบวนการแบบสองทิศทางโดยมีปฏิกิริยาสนองกลับ (feedback) เป็นการสื่อสารที่สำคัญที่สุดในการปรับปรุงสาร อันจะทำให้ผู้ส่งสารมีความมั่นใจในการตอบสนองจากผู้รับสาร"

ลักษณะการรับข่าวสาร

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการรับข่าวสารมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยาต่างกันจริง โดยที่ผู้เป็นสมาชิกจะมีลักษณะการรับข่าวสารจากการประชุมกลุ่มย่อยหรือประชุมชาวบ้านมากที่สุด จำนวนร้อยละ ๑๔.๒ ในขณะที่กลุ่มที่ไม่ได้เป็นสมาชิกรับข่าวสารโดยการประชุมชาวบ้านเพียงร้อยละ ๕.๒ โดยส่วนใหญ่กลุ่มผู้ไม่เป็นสมาชิกจะรับข่าวสารจากการพูดคุยกับผู้อื่นในโอกาสต่าง ๆ มากเป็นอันดับหนึ่งคือจำนวนร้อยละ ๑๗.๕

เมื่อพิจารณาในลักษณะการรับข่าวสารแบบอื่นก็พบว่าในกลุ่มผู้ที่เป็นสมาชิก ผู้นำลักษณะการรับข่าวสารโดยการประชุมกลุ่มย่อย การประชุมชาวบ้านรวมกับการชี้แจงตัวต่อตัวและนำการประชุมกลุ่มย่อย ประชุมชาวบ้านรวมกับการพูดคุยในโอกาสต่าง ๆ แล้วจะมีจำนวนร้อยละ ๘.๕ เท่ากันทั้งสองลักษณะ ในขณะที่กลุ่มผู้ไม่เป็นสมาชิกจะมีจำนวนร้อยละของลักษณะการรับข่าวสารแบบพูดคุยกันในโอกาสต่าง ๆ มากที่สุดคือจำนวนร้อยละ ๑๗.๕ การรับข่าวสารแบบพูดคุยกันมีข้อเสียอยู่หลายประการคือ ประการแรกอาจไม่รู้อย่างละเอียด เพราะทั้งผู้พูดและผู้ฟังอาจไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ

^๑ R.de.c. Campas, Reflection on latin America Development, 2 d ed. (Austin, Texas : University of Texas, 1969).

คือ ประการที่สองอาจรู้อย่างผิด ๆ เพราะซึ่กชั้นความสามารถในการเข้าใจไม่สูงพอที่จะเข้าใจเรื่องใดกระจำง จึงนำเสนอสารใดไม่เท่าที่ตนเองมีปฏิญ์ ประการที่สาม ถาผู้ขายทออสารมีอกคิตอสารก็มีแนวโน้มที่จะเสนอสารวางมือคคิ ทั้งหมคนึ่งเป็นอุปสรรคทางการสื่อสารที่มีสมัญหิ์ผล

ปัจจัยเกี่ยวกับกลุ่มเหตุผลของบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า ยอมรับสมมติฐานในเรื่องของเป้าหมาย ความเชื่อ ความคาดหวัง ขอบเขต และความสามารถ กล่าวคือ ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเป็นหรือไม่เป็นสมาชิกโครงการกองทุนยา และไม่ยอมรับสมมติฐานในเรื่องของนิสัยชนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม โอกาส

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า มีความแตกต่างกันในเรื่องของกลุ่มปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการกองทุนยาระหว่างเป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิก ตามทฤษฎีการกระทำทางสังคมของรีคเคอร์ (Reeder)^๑ ที่อธิบายถึงเหตุผลในการกระทำสิ่งใดของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการมีใจจำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง

จากผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่สนับสนุนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการกองทุนยานั้น มีความแตกต่างกันไประหว่างผู้เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกโครงการกองทุนยา คือนอกจากสาเหตุที่สนับสนุนทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การสื่อสารระหว่างบุคคลแล้วยังมีความแตกต่างในด้านปัจจัยภายในซึ่งมีผลต่อการกระทำของบุคคลด้วย นั่นคือผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับในด้านการลดค่าใช้จ่ายด้านยารักษาโรค การได้รับความรู้ในการใช้อย่างถูกต้อง การประหยัดเวลาในการเดินทาง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นขบวนการที่สำคัญในตัวบุคคลที่มุ่งก้าเน็งถึงในการวางแผนการสื่อสารในทุกโครงการ แม้ว่าอาจมีความแตกต่างกันไปบางตามเวลา โอกาส และสถานที่

^๑ William W. Reeder, Ibid, p. 6.

ชอกนพมวณ ฯ

๑. กลุ่มที่ตัดสินใจไม่เขาเป็นสมาชิกโครงการนั้น ส่วนใหญ่เป็นการตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ตัดสินใจเขาเป็นสมาชิกกองทุนฯ ซึ่งมีเหตุผลอื่น ๆ ชักจูงใจมากกว่า เช่น จากผู้นำท้องถิ่นและเพื่อนบ้าน

๒. ในการสื่อสารนั้นได้เปิดโอกาสให้ซักถามขอขงใจ แก่นที่เป็นสมาชิกเองก็มีสัดส่วนในการซักถามเร็วไว่ซักถามใกล้เคียงกัน ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกคือส่วนใหญ่จะไม่ซักถามเลย แม้ว่าจะมีการเปิดโอกาสให้

๓. แหล่งสารของทั้งผู้เป็นสมาชิกและผู้ไม่เป็นสมาชิกนั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้นำท้องถิ่น

๔. สาเหตุของการตัดสินใจเข้าโครงการกองทุนยานั้น หากพิจารณาจากกลุ่มของเหตุผลในการสนับสนุนการตัดสินใจคือ ความสะดวก และการประหยัดเวลาในการซื้อขาย รวมทั้งมีความบ่อยครั้งในการรับสารมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก ส่วนสาเหตุที่ไม่ตัดสินใจเขาเป็นสมาชิกนั้น ส่วนใหญ่เป็นเพราะไม่ทราบว่ามีกองทุนฯและที่ทราบนั้นก็ไม่รู้รายละเอียด รวมทั้งที่ไม่เป็นเพราะมีก่นอื่นในบ้านเป็นแล้ว

๕. ผู้ที่เป็นสมาชิกเอง หลายคนไม่ทราบว่าตนเป็นสมาชิกหรือไม่เพราะไม่ทราบว่าการชำระค่าหุ้นเป็นการแสดงถึงสภาพการเป็นสมาชิก ฐานก็เพียงว่าผู้นำท้องถิ่นมาชักชวน ขอร้อง และเป็นสิ่งที่ตนสามารถจะช่วยเหลือทำให้ได้

ขอเสนอแนะสำหรับโครงการกองทุนยาประจำหมู่บ้าน

๑. ควรมีการปรับปรุงในเรื่องของการให้ข่าวสารเรื่องกองทุนฯ โดยอาจต้องผ่านแหล่งสารที่เป็นผู้นำทางความคิด ซึ่งควรเป็นชาวบ้านที่มีลักษณะเป็นผู้นำความกิติในชุมชนนั้น และพิจารณาเรื่องของการให้ความรู้ที่ถูกคองกับชาวบ้านโดยเฉพาะสมาชิกให้ตระหนักถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ สถานภาพของการเป็นสมาชิกหน้าที่และผลประโยชน์ของการเป็นสมาชิก

๒. ควรมีการพิจารณาการพิจารณาความเป็นผู้นำในหมู่บ้านโดยการฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม สร้างจิตสำนึกในการทำงานร่วมกันเพื่อส่วนรวม

๓. วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการตั้งกองทุนนั้น ถ้าเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีจิตสำนึกในการร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน โดยนำปัญหาสาธารณสุขชุมชนมาเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่เด่นชัด ก็ไม่ควรคำนึงถึงปริมาณของกองทุนที่จะจัดตั้งเพิ่มขึ้นในแต่ละจุด มากไปกว่าการคำนึงถึงคุณภาพของผู้เป็นสมาชิกในโครงการกองทุนฯ ทั้งในด้านจิตสำนึก ความร่วมมือ การเสียสละ ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อโครงการ เพราะมีอันนั้นแล้วโครงการก็ไม้อาจประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงได้ และจะไม่ต่างไปจากโครงการอื่น ๆ ที่มุ่งวัดผลจากปริมาณงานมากกว่าคุณภาพของโครงการ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

๑. ควรมีการวิจัยต่อไปในเรื่องที่คล้ายคลึงกัน โดยพิจารณาตัวแปรอื่นที่คาดว่าจะมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่ม เช่น โครงสร้างทางการเมือง วัฒนธรรมว่า จะมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มของบุคคลหรือไม่

๒. ควรมีการวิจัยซึ่งใช้วิธีการวัดตัวแปรต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากการวิจัยครั้งนี้ ก่อนนอกจากจะเป็นการไปเพื่อเก็บข้อมูลในชุมชนเพียงเพื่อเอาผลจากการวัดครั้งสุดท้ายครั้งเดียวแล้ว อาจใช้วิธีการเขาไปคลุกคลีในชุมชน สังเกตการณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านอื่น ซึ่งอาจไม่พบในช่วงการเก็บข้อมูลเพียงไม่กี่วัน เพื่อนำมาสนับสนุนผลการวิจัย

๓. ควรศึกษาคุณสมบัติอย่างที่แตกต่างกันออกไป เช่นอาจเปรียบเทียบกองทุนฯ ซึ่งเป็นโครงการของชาวบ้านกับโครงการสหกรษของรัฐ เพื่อให้ผลการศึกษาวิจัยค่านนี้มีลักษณะครอบคลุมกว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป

๔. ในการทำวิจัยทุกชิ้น โดยเฉพาะที่ใช้กลุ่มตัวอย่างจากประชาชนในชนบทไม่ควรให้ชาวบ้านรู้สึกว่าเป็นเพียงผู้ใดหรือไปเอาเหตุผลประโยชน์จากชาวบ้านแต่ฝ่ายเดียว เพราะมีงานวิจัยน้อยชิ้นที่เหตุผลประโยชน์กลับไปยังชุมชนเมื่อ

ชาวบ้านจะทองเสียผลประโยชน์ของถนนเช่นเวลาในการประกอบอาชีพ และบางคราวอาจเป็นการใช้จ่ายที่จะต้องเลี้ยงรับรองผู้วิจัยแล้ว เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาในการทำวิจัยโดยเฉพาะที่เป็นในรูปถึงประเมินผลของโครงการ หรือการหาข้อสรุปความผิดพลาด ปัญหาของโครงการซึ่งอาจเกิดขึ้น เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงวางแผนการดำเนินงาน จึงควรมีการสรุปผลของการวิจัยเป็นรายงานสั้น ๆ ทวภาษาและขอเสนอแนะที่นำไปใช้ได้โดยไม่ต้องแปลอีกทั้ง ส่งกลับไปยังผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อให้ชาวบ้านมีภาพพจน์ที่ดีต่อการวิจัยซึ่งพวกเขาเป็นกลุ่มเป้าหมาย และเพื่อให้ชาวบ้านรู้สึกว่าการที่ตนต้องเสียผลประโยชน์ในบางว่อย่างไปนั้น จักไม่ใช่อะไรที่สูญเปล่า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย